

**Samverkan kring kvalitetsarbete
Nordostsektorn**

Observationsrapport Gustav Vasaskolan mars 2005

**Elsie Andersson
Hanne Lewell
Ingvor Nordkvist**

Innehållsförteckning

Bakgrund	3
Tillvägagångssätt.....	3
Beskrivning av skolan	3
Skolans ledning och styrning och dess egen utvärdering.....	4
Gustav Vasaskolans verksamhetsidé – livskunskap.....	4
Arbetslag, arbetssätt och lärarroll.....	5
Arbetslag	5
Arbetssätt och lärarroll	6
Resursanvändning samt stöd och stimulans till elever efter deras olika förutsättningar	7
Samverkan förskoleklass, fritidshem och grundskola.....	8
Elevernas ansvar och inflytande och hur skolan kommunicerar elevernas mål och resultat	9
Utveckling inom de områden som föreslogs vid förra observationen	10
Goda exempel.....	10
Förbättringsområden	11
Avslutande kommentar	11

Bakgrund

De fem kommunerna Danderyd, Täby, Vallentuna, Vaxholm och Österåker bedriver sedan 1999 ett gemensamt kvalitetsarbete för utveckling och utvärdering inom skola och barnomsorg.

Syftet har varit att studera skolorna via tillgänglig dokumentation och genom observationer inom särskilt angivna områden för att utveckla metoder, lyfta fram goda exempel och lägga grund till stöd för

- fortsatt skolutveckling
- kvalitetsarbete
- ökad kompetens
- skolornas och skolkommunens kvalitetsredovisning.

Följande områden har granskats:

- Skolans ledning och styrning
- Arbetslag, arbetssätt och lärarroll
- Resursanvändning samt stöd och stimulans till elever efter deras olika förutsättningar
- Samverkan förskoleklass, fritidshem och grundskola
- Elevernas ansvar och inflytande och hur skolan kommunicerar elevernas mål och resultat.

Tillvägagångssätt

Vi är ett observationslag från Östra Vallabrinksskolan i Täby, som har observerat Gustav Vasaskolan i Lindholmen, Vallentuna kommun. Laget består av lågstadielärare Elsie Andersson samt mellanstadielärarna Hanne Lewell och Ingvor Nordkvist.

Under vårt besök har vi

- varit med på arbetslagsmöten, ledningsgruppmöte, möte med elevvårdsteamet och elevrådets styrelse, tisdagsträff med pedagoger och lektioner
- samtalat med barnskötare, elevassistenter, elever, fritidspedagoger, förskollärare, föräldrar, lärare, rektor, skolsköterska och specialpedagog.

Beskrivning av skolan

Gustav Vasaskolan har 220 elever från F-klass till år 6. Den ligger i Lindholmen, en liten ort i gammal kulturbygd vid Roslagsbanan i Vallentuna kommun, cirka 3,5 mil norr om Stockholm. Eleverna kommer från Lindholmen samt socknarna Frösunda, Markim och Orkesta. Många av skolans elever åker skolbuss till och från skolan. Detta präglar till vissa delar verksamheten.

Skolans äldsta delar är från 1969. Den har byggts till och kompletterats med ytterligare byggnader. Den administrativa delen finns centralt mitt i skolan, lätt tillgänglig för både personal och elever.

Verksamheten består av förskola, grundskola och fritidshem.

Skolområdet med sin kuperade och omväxlande natur är iordningställt så att det ger rika möjligheter till utomhusaktiviteter under skoltid, raster och eftermiddagar. Föräldraföreningen har aktivt deltagit i arbetet med att iordningställa skolgården, både fysiskt och ekonomiskt.

På skolan finns ett före detta kommunbibliotek. En bibliotekarie arbetar med skolans elever 1,5 dag i veckan. Det finns möjlighet för föräldrarna att vid ett tillfälle i veckan kunna låna böcker till sina barn. Eleverna kan också beställa böcker från Vallentuna huvudbibliotek.

Skolans ledning och styrning och dess egen utvärdering

I Vallentuna kommuns dokument **Barn- och ungdomsnämndens prioriterade åtagande för 2005** ges tydliga mål för verksamheten. Gustav Vasaskolans genomförande av dessa beskrivs i arbetslagens målbeskrivningar.

Rektor har ansvar för bl a ekonomi, resursfördelning, personalrekrytering och övergripande utvecklingsarbete. Till sin hjälp har hon en ledningsgrupp. Denna består av arbetslagsledarna och skolans specialpedagog. Ledningsgruppen fungerar som en länk mellan rektor och arbetslag. Där ventileras aktuella frågor för verksamheten.

Rektor har ett nära samarbete med skolans lokala föräldraförening.

Rektor ansvarar för både intern och extern information. Mycket av informationen till personalen går via ledningsgruppen ut till arbetslagen. Övrig information ges via meddelanden på anslagstavlor vid bl a personalrummet och uppdateras regelbundet. Den externa informationen är i huvudsak riktad till föräldrar och ges genom informationsblad från skolan till föräldrarna. Ibland skrivs dessa tillsammans med föräldraföreningen.

Skolan har en hemsida.

Skolans utvecklingsarbete initieras från två håll, dels från kommunen, dels från personalen.

Gustav Vasaskolans verksamhetsidé – livskunskap

På Gustav Vasaskolan har man under många år arbetat med värdegrundsfrågor. Detta har resulterat i en ”ryggsäck” med bärande kvalitéer man vill rusta sina elever med, nämligen:

- Självförtroende
- Tolerans
- Kreativitet
- Baskunskaper
- Ansvarstagande
- Samarbetsförmåga.

För att hålla verksamhetsidén levande har elever, föräldrar och personal tillsammans arbetat fram **Gustav Vasaskolans Trygghetsrecept**.

I detta utvecklas betydelsen av följande begrepp:

- hänsyn
- gemenskap
- ansvar
- ärlighet

Verksamheten utvärderas årligen i enkätform. Enkäten till eleverna inriktar sig på trivselfrågor och den till föräldrarna på förutsättningarna för elevernas lärande.

Kommentar

Skolans rektor är mycket engagerad i sitt arbete. Hon är delaktig i verksamheten och finns nästan alltid tillgänglig för elever, föräldrar och personal. Kommunens prioriterade åtaganden för år 2005 återspeglar sig tydligt i skolans verksamhet. Vi ser dock att det utvecklingsarbete som grundar sig på personalens idéer ger ett större engagemang än det som initieras av kommunen.

Nuvarande ledningsorganisation är väl förankrad hos personalen. Elever, föräldrar och personal är väl förtrogna med skolans verksamhetsidé.

De i skolans kvalitetsredovisning beslutade åtgärderna med anledning av bristande måluppfyllelse har åtgärdats och lett till förbättringar.

Vi tycker oss se att skolans hemsida inte är något prioriterat verktyg för att nå ut med information.

Arbetslag, arbetssätt och lärarroll

Arbetslag

Gustav Vasaskolan har tre arbetslag, Lejonkulan (F-3), Vasaborgen (F-3) och Vintergatan - Biblioteksdelen (4-6). I arbetslagen ingår all personal. Lärarna i de praktiskt-estetiska ämnena ingår i arbetslag 4-6. Elevantalet varierar med 58-61 bland de yngre barnen till 101 bland de äldre. I Vasaborgen och Lejonkulan finns lokaler för förskoleklass, fritidsavdelning och två åldersblandade klasser. Personalen träffas arbetslagsvis under två timmar en gång i veckan. På agendan finns elevärenden, pedagogisk planering och diskussioner. Vid behov får personalen handledning av psykolog från Resurscentrum. Lejonkulan och Vasaborgen har sin planeringstid under skoldagen och hjälper då varandra med tillsyn av barnen. Vintergatan - Biblioteksdelen förlägger sin planering efter skoldagen.

Samtliga arbetslag har gått arbetslagsutbildning. Lejonkulan har dessutom gått en fortsättningskurs på denna. Varje arbetslag har utarbetat en arbetslagsdeklaration och formulerat sina egna mål för verksamheten.

Arbetslagen ansvarar för viss del av ekonomin.

Vallentuna kommun har förstärkt skolstart, vilket innebär total omsorg för eleverna i F-3 mellan kl. 08.00 och 14.00.

Korttidsfrånvaro löses om möjligt inom arbetslagen.

Kommentarer

Nuvarande organisation har funnits under drygt tre år. Organisationen är väl förankrad i personalgruppen. Dock är man överens om att man inte hittat den optimala lösningen för år 3. Innevarande läsår har eleverna i år 3 vissa lektioner i idrott, slöjd, matematik, engelska och historia tillsammans. Detta för att eleverna ska få likvärdiga kunskaper inför år 4. Vuxentätheten är stor under hela skoldagen. Inom arbetslagen tas personalens olika kompetenser väl tillvara. Exempelvis undervisar fritidspersonal i idrott med år 1 och 2 och

handleder kompissamtal. I år 4-6 finns det två lärare med lång erfarenhet som arbetar med inriktning på att handleda de barn som man befärrar inte kommer att klara eller som inte klarat av de nationella målen i år 5. Vi ser det som positivt att det finns stor flexibilitet i arbetslagen. På Gustav Vasaskolan är det uppenbart att alla vuxna samarbetar och att det är den enskilda eleven som står i centrum.

P g a personalomsättning i arbetslagen är inte all personal förtrogen med "sin" egen arbetslagsdeklaration. Den skulle behöva uppdateras.

Arbetsätt och lärarroll

Undervisningen är till största del lärarstyrd, men det görs ansatser till att ta in eleverna i planeringen. I F-3 arbetar man under viss tid av dagen med eget arbete. Dessa uppgifter planeras av läraren och eleverna väljer i vilken ordning arbetsmomenten ska utföras. Momenten är oftast knutna till läromedlet och är vanligast i matematik och svenska. Vid vissa lektioner delas de åldersblandade klasserna upp i åldershomogena grupper.

Tillgången på läromedel är knapp och en stor del av materialet är föråldrat. Det finns ett antal datorer som eleverna använder till både informationssökning och skrivarbete. Dessa är till största delen placerade i korridoren. Det finns också pedagogiska dataprogram.

Alla elever får hem ett veckobrev där man beskriver t ex klassens arbete och planerade aktiviteter. I vissa grupper innehåller veckobreven elevernas utvärdering.

De äldsta delarna av skolan är i stort behov av renovering. Det saknas lokaler för att kunna arbeta flexibelt med olika grupperingar.

I år 4-6: s klassrum består möblemanget av gamla uttjänta bänkar som inte inbjuder till vård av arbetsmiljön.

På skolan råder stor trivsel med trygga elever. Personalen är mycket engagerad i sina arbetsuppgifter. I lärarrollen ser man som sin uppgift att väcka nyfikenhet, hjälpa till att lösa problem och täcka kunskapsluckor. I t ex Kompissamtal och arbetet med Trygghetsreceptet försöker man öka elevernas sociala kompetens.

Kommentar

Lärarna har stor erfarenhet och är goda pedagoger. De är trygga i sin lärarroll och utvecklingsbenägna. Den dåliga ekonomin begränsar dock möjligheten för kompetensutveckling utanför skolan. Man ordnar studiecirklar och pedagogiska kaféer inom verksamheten.

De flesta lektioner vi besökte kännetecknades av stor aktivitet i elevgruppen. Vi såg arbetsglädje och gott arbetsklimat.

Personalen har kommit olika långt i utvecklingen av ett arbetsätt som utgår från elevernas olika förutsättningar. Lokaler, scheman, bristen på läromedel och övrigt material utgör hinder för utvecklingen av olika arbetsätt.

Resursanvändning samt stöd och stimulans till elever efter deras olika förutsättningar

På Gustav Vasaskolan är elevvård allas ansvar hela dagen. Målen för elevvården är att skapa trygghet för alla elever och att ge goda möjligheter för alla att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar.

Dessa mål nås genom att

- stärka de sociala nätverken runt elever och elevgrupper
- stimulera och stärka elevernas strävan till utveckling och mognad
- skapa en psykosocial miljö som gynnar utveckling, inläring och mognad
- eftersträva samförstånd mellan föräldrar, elever och personal i synen på fostran, undervisning och utveckling.

Vid utvärdering av elevernas baskunskaper används följande:

- Läsutvecklingsschema LUS F-6
- Diagnoser från Skolverket för år 2 i svenska och matematik
- Nationella prov för år 5 i svenska, matematik och engelska
- Redovisning av uppnådda mål i alla skolämnen
- Utvecklingssamtal.

Elevvårdsfrågor är en stående punkt på arbetslagsmötena. Elevfrågor som inte kan lösas inom arbetslaget tas upp på elevkonferens (EK). Elevkonferens hålls var 5:e vecka och där deltar respektive mentor/skolbarnsomsorgspersonal, specialpedagog och rektor. Anteckningar förs av var och en. Vissa ärenden förs till elevvårdsteamet.

I elevvårdsteamet (EVT) deltar rektor, psykolog, skolsköterska och specialpedagog. EVT går igenom de elevärenden som är aktuella på skolan.

I elevvårdskonferenser (EVK) deltar föräldrar, lärare och delar av EVT.

Åtgärdsprogram upprättas. Specialpedagogen ansvarar för detta arbete.

På skolan finns en specialpedagog och en speciallärare.

Specialpedagogens uppdrag är att delta i elevvårdsarbetet med bl a planering och genomförande av elevvårdsinsatser, att upprätta åtgärdsprogram, initiera diskussioner angående skolans utvecklingsarbete, genomföra tester och diagnoser samt vara handledare för skolans personal. Vid behov arbetar hon direkt med enskilda elever.

Speciallärartjänsten är nyinrättad sedan vårterminens start.

Studieförhållandena behövde förändras för några elever i de yngre åldrarna. I stället för att anställa elevassistenter ”omvandlades” tiden till speciallärartimmar. Detta gav möjlighet till undervisning individuellt eller i liten grupp.

Det finns tillgång till talpedagog, hörsellärare och svenska som andraspråkslärare.

Kommentar

Undervisningsgrupperna på Gustav Vasaskolan är relativt små och personaltätheten stor. Detta bidrar till en lugn inlärningsmiljö.

Skolan har ett väl fungerande program för att identifiera elever i behov av särskilt stöd och stimulans. Detta har använts under en längre tid och personalen tycker att rutinerna för elevvårdsarbetet är bra.

Resurser har använts till specialpedagog och speciallärare (för de yngre barnen). Det finns behov av speciallärarundervisning riktad mot de äldre eleverna. Under innevarande läsår

har man löst detta med att två lärare med lång erfarenhet riktat sitt arbete mot dessa. Vi ser att resursanvändningen är flexibel och att den är ett reellt verktyg för att stötta elever med särskilda behov.

Samverkan förskoleklass, fritidshem och grundskola

Gustav Vasaskolans organisation med två arbetslag F-3, Vasaborgen och Lejonkulan, gynnar möjligheterna till samarbete framför allt inom arbetslagen. Detta ter sig naturligt eftersom arbetslagen har sina lokaler i olika byggnader.

Exempel på samverkan är:

- Förstärkt skolstart
- Överlämningssamtal med 6-åringar, föräldrar, förskollärare och blivande klasslärare
- Barnbyte mellan F-klass och år 1 under vårterminen
- Sångsamling
- Gemensamma temaarbeten
- Gemensamma lektioner för år 3
- Gemensam planeringstid
- Sambruk av lokaler.

Det förekommer även samarbete mellan Lejonkulan och Vasaborgen.

Exempelvis:

- Gemensam öppning och stängning på Lejonkulan.
- Personalen tar hand om varandras elever vid arbetslagsmötena
- Viss gemensam planering.

Det förekommer praktiskt taget inget samarbete mellan arbetslagen F-3 och 4-6.

Flertalet i personalgruppen har adekvat utbildning för sina arbetsuppgifter.

Mentorskap finns för dem som saknar formell behörighet.

Kommentarer

Vid samtal med de olika arbetslagen har vi förstått att de arbetar på olika sätt. Det har också framkommit vid samtal med föräldrar att det finns funderingar kring detta. Vi har dock märkt att både elever och personal inte upplever detta som något negativt. Samtliga verkar känna samhörighet både inom arbetslaget och hela skolenheten.

Vi ser att personalen är nöjd med arbetslagsarbetet och tycker att de olika kompetenser som finns inom gruppen tas väl tillvara. Fritidspersonalen uttrycker dock att det saknas tid för att gå in i klasserna och få en helhetsbild av barnen, att arbeta tematiskt och att planera fritidsverksamheten.

All personal känner sig delaktig i skolans verksamhet.

Elevernas ansvar och inflytande och hur skolan kommunicerar elevernas mål och resultat

Under slöjdlektionerna tog vi del av hur eleverna planerade, genomförde och utvärderade sitt arbete. Eleverna har stor möjlighet att påverka arbetet inom detta ämne.

I några klasser ansvarar eleverna för viss planering av arbetet. Detta är en tidsmässig planering bland uppgifter som läraren bestämt.

Lokalerna är slitna och i stort behov av renovering. Det råder dessutom oordning i kapprum och klassrum.

Studieresultaten återförs till elever och föräldrar främst genom utvecklingssamtal. Samtalen utgår från frågeställningar som elev och föräldrar tagit del av och förberett. Dessa frågeställningar är olika utformade för de olika skolåren. Klasslärarna ansvarar för att utvecklingssamtalen genomförs och dokumenteras.

Klassråd förekommer i alla klasser, men genomförandet varierar från ett lärarlett samtal till ett mer formaliserat möte med sekreterare och ordförande.

Från klassråden förs frågor vidare till elevrådet och klassrepresentanterna rapporterar tillbaka till klassen.

Skolans elevråd består av två representanter från varje klass i år 4-6. Från år 1-3 deltar observatörer, elever från år 3. Dessa har ingen rösträtt.

Elevrådet leds av rektor.

Skolan har en idrottsförening som leds av idrottsläraren.

Exempel på uppgifter som elevrådet och idrottsföreningen arbetar med:

- Trivsselfrågor
- Inköp av t ex lekmaterial
- Julkul
- Bandyturnering
- Pingisturnering
- Talangjakt.

Kommentar

När det gäller själva skolarbetet är elevernas möjligheter att påverka begränsade. Läraren planerar i de flesta fall vad som skall göras. Vi såg inga individuella beting och heller ingen klar utveckling mot större elevansvar i de senare skolåren.

Vi märker att eleverna tar stort ansvar för sin psykiska arbetsmiljö. Eleverna tycker att alla, både barn och vuxna, är snälla. Vi kan inte se att mobbing förekommer. Vad den fysiska arbetsmiljön beträffar kan vi inte se motsvarande ansvar. Eleverna behöver tränas i att hålla ordning omkring sig.

Vid elevintervjuer framkom att eleverna delvis saknar återkoppling på sina arbetsinsatser. Elevens val förekommer inte på schemat.

Både föräldrar och elever är nöjda med utvecklingssamtalens utformning.

Eleverna känner sig sedda av de vuxna och har förtroende för dem.

Synpunkter och önskemål som tas upp i elevrådet tas på allvar av de vuxna.

Utveckling inom de områden som föreslogs vid förra observationen

- 1. - träna eleverna att sätta upp mål och reflektera kring sitt lärande**
  - utveckla elevernas ansvarstagande för sitt lärande
  - fortsätta processen med ett elevaktivt arbetssätt

Vi ser att personalen under innevarande läsår har använt en del av sin kompetensutvecklingstid till att läsa litteratur och i studiecirkelform diskutera elevmedverkan. Vid dessa tillfällen har arbetet skett i tvärgrupper från de olika arbetslagen. I grupperna har man också delgett varandra exempel på hur man i nuläget arbetar med elevmedverkan. Vi förutsätter att denna process fortgår så att personalen tillsammans utvecklar ett arbetssätt där elevernas ansvar och inflytande ökar med stigande ålder.

- 2. - skapa längre sammanhängande arbetspass**
  - skapa fler lärmiljöer som främjar olika inlärningsstilar
  - fortsätta utveckla den timplanelösa verksamheten

I nuläget finns längre sammanhängande arbetspass för alla elever. Arbetet med att utveckla den timplanelösa verksamheten fortgår. Vi ser att lokalerna sätter hinder för att skapa fler lärmiljöer. Tillgängliga lokaler har minskat i och med att textilslöjdsalen flyttats in i huvudbyggnaden. Biblioteket används numera till bl a musik- och dramaundervisning. Detta begränsar möjligheterna att arbeta i mindre grupper där.

- 3. - gemensamt dokumentera arbetet i arbetslagen**

Arbetslagen dokumenterar vid arbetslagsmötena.

- 4. - arbeta med portfolio**

Arbetet med portfolio fortsätter enligt skolans plan.

- 5. - använda utvärderingarna som grund för utvecklingsarbetet**

Vi ser att resultaten av de utvärderingar som görs med elever, föräldrar och personal leder till förändringar och förbättringar av verksamheten.

Goda exempel

- Kompissamtal
- Trygghetsreceptet
- Satsningen på aktiviteter för år 6 efter skoldagens slut
- Föräldraföreningens engagemang
- Slöjdlärares planerings- och utvärderingsunderlag
- Biblioteket med bibliotekarie
- Kompetenserna i arbetslagen tas väl till vara
- Arbetsgången för elevvård
- Synlig, engagerad rektor
- Rektor leder elevrådet

- Styrdokument som används i den dagliga verksamheten ryms i en pärm
- Skolan har åtgärdat de i kvalitetsredovisningen för 03/04 områden med bristande måluppfyllelse
- Pedagogiska kaféer för både föräldrar och personal
- Lärarna har egna arbetsplatser.

Förbättringsområden

- Tydlig återkoppling till samtliga elever av deras arbetsinsatser även mellan utvecklingssamtalen
- Successivt öka elevernas ansvar och inflytande över sitt arbete
- Ge tid och ramar för elevernas egna reflektioner och utvärderingar
- Uppdatera arbetslagsdeklarationerna.

Avslutande kommentar

Gustav Vasaskolan präglas av att den är en liten skola utanför centralorten och av sin knappa ekonomi. Elevunderlaget fluktuerar från år till år. Detta medför att det är svårt att få ekonomin att gå ihop eftersom en liten skola kostar mer per elev än en stor. Skolan måste då prioritera kraftigt i sin budget. I denna prioritering måste man först och främst se till att eleverna får sin lagstadgade undervisning. Detta medför att pengarna inte räcker till läromedel och personalens kompetensutveckling. Vad läromedel och övrigt material beträffar är detta föråldrat, slitet och otillräckligt och hör inte hemma i en skola år 2005.

Det råder dessutom brist på lokaler. Trångboddhet påverkar möjligheterna till flexibla grupperingar. Lokalerna är dessutom i dåligt skick.

Vad ovanstående anbelangar anser vi att det är inget den enskilda skolan kan lastas för utan något som Vallentuna kommun måste åtgärda snarast.

Det finns också stora fördelar med en liten skola. Här känner sig både elever och personal trygga, sedda och lyssnade till. Beslutsvägarna är korta och det betyder att problem kan åtgärdas snabbt. Detta har också bekräftats av föräldrar.

En liten skola med trygga elever och kompetent personalgrupp kan vara en viktig kugge i en kommun med ambitioner att växa.

Täby 2005-04-05

Elsie Andersson

Hanne Lewell

Ingvor Nordkvist